

CONVO

KNNV afdeling Utrecht

Herfst 2017

Valse vrienden

Retranchement

Natuurcollege

1000 soorten Lunetten

Schouw van de singel

BMP-telling Westbroek

Onder water in Utrecht

Inmiddels is de kop er af: we zijn onder water gegaan in Utrecht. Duikers van Duikteam Gejo hebben op 27 augustus in Lunetten gesnorkeld en gedoken. Zij hebben in de fortgracht van Lunet III en in het Inundatiekanaal gezocht naar leven, en zo hun bijdrage geleverd aan het 1000 soorten weekend. Wim Vuik schrijft hierover in zijn artikel in deze Convo.

Op 24 augustus ben ik met mensen van Vergroening singel 030 meegevaren met een schouw waarin per boot hun pilot-plekjes bezocht zijn. In de zomer-Convo stond een uitgebreid artikel over hun activiteiten. Het meevaren met een schouw staat open voor iedereen, na aanmelding. Ik schrijf erover in een artikel in deze Convo.

Ik stuur erop aan nog dit jaar ook een duik in de singel te nemen. We zijn bezig om een geschikt moment te vinden, waar zowel duikers als de havenmeester zich in kunnen vinden. De singel wordt bevaren door beroepsvaart en recreatievaart en dat is een groot verschil met de wateren in Lunetten. Dat maakt het allemaal gecompliceerder. Op moment van schrijven zijn tijd en plaats nog niet bekend. Zodra die bekend zijn zal het worden verspreid via de Nieuwsbrief. Houdt het in de gaten en komt het zien.

Verder heb ik nog wat oud nieuws. Ik blijf vragen om versterking van het bestuur (zie de oproep elders in deze Convo). Er heeft zich nog steeds geen secretaris gemeld. Het is echt niet zo heel veel werk, maar we kunnen en willen het er als zittend bestuur niet bij blijven doen. Meer handen maken lichter werk. Denk er alsjeblieft nog eens over na of je het toch niet wilt doen.

Veel leesplezier met de nieuwe Convo, en trek er vooral op uit!
Cockie Streng

Onder water in Utrecht
foto: Margot Zwart

Voorpagina: Zuringwants (*Coreus marginatus*), Hooilandje Amelisweerd, mei 2017
foto: Paul Damoiseaux

Inhoud

- 2 Onder water in Utrecht
- 3 Het 1000 soorten weekend in Lunetten
- 4 Kievit, boer en provincie
- 5 Utrecht rubriek
Ingekomen berichten
- 6 Valse vrienden
- 7 Een weekeinde Retranchement
- 8 Griftsteede Natuurcollege
- 10 Meevaren met maandelijkse schouw
- 12 BMP-telling Westbroekse Zodden Noord
- 13 Activiteiten afgelopen periode
- 14 Activiteiten komende periode
- 15 Overige activiteiten
- 16 Activiteiten in Vogelvlucht

De afdeling Utrecht (1902) omvat Utrecht, Vleuten, De Meern, IJsselstein, Nieuwegein, Maarsse, De Bilt, Bilthoven, Houten en Vianen

Voorzitter: Cockie Streng;
voorzitter@utrecht.knnv.nl
Secretaris: Vacature;
secretaris@utrecht.knnv.nl
Ledenadministratie: Mariet Schalkoort;
ledenadministratie@utrecht.knnv.nl
Penningmeester: Hans Dupont;
penningmeester@utrecht.knnv.nl
Natuurhistorisch secretaris: Renee Lommen;
activiteiten@utrecht.knnv.nl
Webmaster: Arien Lam;
webmaster@utrecht.knnv.nl
Public relations: Toine Goossens;
pr@utrecht.knnv.nl
Redactie: Paul Damoiseaux;
redactie@utrecht.knnv.nl
PWG: Richard Janzen;
plantenwerkgroep@utrecht.knnv.nl
VWG: Leo Thijssen;
vogelwerkgroep@utrecht.knnv.nl
Ereleden: Dhr. C. Marsman,
Mevr. P. Bouwmeester-Bels
Website: www.knnv.nl/utrecht

Het 1000 soorten weekend in Utrecht Lunetten

door Wim Vuik

Op 26/27 augustus werd in het kader van het 40 jarig bestaan van Utrecht-Lunetten een 1000 soorten weekend georganiseerd. Het zenuwcentrum hiervan was stadsboerderij Koppelsteede, onderdeel uitmakend van Stichting Utrecht Natuurlijk.

bron: www.topotijdreis.nl

Het vinden van “1000” soorten is de laatste jaren inmiddels een beproefd recept geworden om in zeer korte tijd veel soorten in een bepaald gebied te vinden. Hierbij worden populaire flora- en faunagroepen als planten, vogels en dagvlinders altijd meegenomen, maar komen volkomen onbekende soortgroepen vaak ook aan bod. Zo’n weekend is vaak leerzaam, onverwacht, verbindend, spectaculair en gezellig. In dit weekend was dat niet anders.

Diverse organisaties kwamen samen tijdens het weekend. RAVON, ZOUT, Natuurgroep Lunetten, Waarneming.nl, KNNV, Gemeente Utrecht, Bureau Waardenburg, Utrecht Natuurlijk en het Duikteam GEJO waren o.a. aanwezig.

Het Duikteam GEJO was hierin een opvallend element. Duikers die de sloten en vaarten afzoeken naar wat bleek nog onbekend waterleven, gaf een verfrissend beeld en een zeer leuke en goede aanvulling. Ik zou niet raar opkijken als duikteams in de toekomst vaker bij dit soort evenementen hun opwachting zullen maken.

Deelnemers (van duikteam GEJO) aan 1000 soorten weekend

foto: Wim Vuik, Marcel Hospers

Wat vind je nu zoal in zo’n weekend? Hele gewone soorten als Madeliefje, Grote brandnetel, Mol, Klein koolwitje, Koolmees, Bruine kikker en Baars worden natuurlijk altijd genoteerd.

Maar wat te denken van Pruimenhoortjesmijt, Blauwvlekken-de roodsteelfluweelboleet, Haarbos, Bacteriekanker, Tweetandschildwants of Knikkersterretje. Onbekende soorten met aparte namen, die tijdens het weekend ook gevonden zijn.

Gal veroorzaakt door Pruimenhoortjesmijt (*Phyllocoptes eupadi*)

foto: Joost Klein Haneveld

Opvallende zaken die we tijdens het weekend konden constateren, waren o.a. het nauwelijks tegenkomen van de Merel, het niet vinden van Dagpauwoog, de invasieve exoot Grote watervan-vel die voor het eerst werd gevonden in Lunetten en de prachtige Wespenspin die op diverse plekken werd vastgesteld.

Wespenspin (*Argiope bruennichi*) en vlinder van Eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*)

foto: Marcel Hospers

De gemeente Utrecht is bezig met het opnieuw opstellen van een natuurbeheerplan voor de wijk Lunetten. Hierin worden de gevonden waarnemingen van dit weekend meegenomen.

Dit geldt dan met name voor Beschermde en Rode Lijst soorten, maar ook invasieve exoten zijn zeer interessant voor de gemeente. Aan vervelende exoten vonden we o.a. de Eikenprocessierups en de Buxusmot. Het werd duidelijk dat de “gevroesde” Japanse duizendknoop helemaal niet zoveel aanwezig was in Lunetten. Daarentegen werden Dijkviltbraam en Reuzenberenklauw juist heel veel aangetroffen.

Aan zeldzaamheden ook geen gebrek en hierbij werden met name bij de planten veel interessante vondsten gedaan. Vorig jaar was Lunetten door ondergetekende al in zijn geheel intensief onderzocht. Veel soorten waren dus bekend en konden dit

weekend ook teruggevonden worden. Denk hierbij aan zeldzaamheden als Dwergviltkruid, Stekelkamgras, Zachte naalddvaren, Winterheliotroop, Pijpbloem, Kleine bergsteentijm en zeer veel Boskortsteel.

De beschermde Stijve wolfsmelk komt nog (!!) steeds voor op de bekende plek. Rode ogentroost heeft in 2017 een zeer goed jaar. In de spoorwegdriehoek werden diverse nieuwe vindplaatsen ontdekt met veel exemplaren.

Spectaculairste vondst was echter *Solanum carolinense*. Een nachtschade met stekels.

Solanum carolinense (Nachtschadefamilie, nog geen nederlandse naam)

foto: Wim Vuik

We hebben 1103 waarnemingen ingevoerd tijdens het weekend. Er zijn geen 1000 soorten gevonden. Dit lag ook niet in de lijn der verwachtingen. We hebben tot nu toe 729 soorten gevonden. En er kunnen nog steeds een paar soorten bij komen. Deze worden nog uitgezocht. 729 soorten is een uitstekend aantal voor een stadswijk en laat goed zien dat Utrecht-Lunetten een bijzonder groene wijk is.

Het is nog niet zeker, maar de kans is aanwezig om in de nabije toekomst zo'n evenement nogmaals in Lunetten te organiseren. Dan zal dat in de voorzomer worden.

U hoort er nog van...

Kievit, boer en provincie

door Renee Lommen

Hettie van Eijck woont al 16 jaar in het begin van de Bilt, bij de Utrechtse weg, Park Arenberg. Toen ze er pas kwam wonen, merkte ze dat er op het stuk land achter haar huis, richting Biltse Rading, behoorlijk wat weidevogels zaten en er ook nestelden. Het werden er steeds minder en dat kwam ook doordat een boer, die een stuk land pachtte van de provincie, daar mais op verbouwde en elk jaar mest en onkruidverdelger in de grond injecteerde, in het land met de legsels van de kievit. De kievit helemaal van de leg, met hun wat klagende roep. Door de tractor lagen de nesten overhoop.

Afgelopen winter nam Hettie zich voor: hieraan ga ik wat proberen te doen.

Ze nam contact op met de provincie. Het leek of er ruimte was om er iets aan te doen. Hettie blij!

De tijd verstrijkt. Half mei 2017 verzucht Hettie dat dit jaar het nest van de kievit weer verstoord raakt.

Bij opnieuw navraag bij de provincie wordt Hettie te verstaan gegeven, dat de provincie hier niets aan kan doen, omdat dit gebied landbouw bestemming heeft en als ruilgebied voor agrariërs, die uitgekocht moeten worden, beschikbaar moet blijven. Als het gaat om handhaving van de natuur en fauna wetgeving zou ik in het voorjaar kunnen bellen naar de ODRU (Omgevingsdienst Regio Utrecht). Als er legsel is, kan het injecteren platgelegd worden. Hettie heeft er weinig fiducia in dat het zal gaan werken. De agrariër heeft in het verleden laten merken dat hij weinig boodschap heeft aan de "protesten" van de kievit, en de waarschuwingen van de provincie.

Zou het niet beter zijn, aldus Hettie, als de provincie actief de bestrijdingsmiddelen verbiedt, aangezien deze ook nog het voedsel in de bodem vernietigen.

Kievit (*Vanellus vanellus*)

born: <http://www.weidooptie.nl/nieuws/616/>

Utrecht rubriek

van, door en voor KNNV-ers uit de regio
deze keer: Lia Oosterwaal

Stadsnatuur

Mij werd gevraagd een stukje te schrijven voor deze nieuwe rubriek. Dat wil ik graag doen, maar neem als 'plekje' gewoon mijn hele wijk. En dat heeft een reden....

Nu is het helemaal in: natuur in de stad. Voor mij was dat jaren ondenkbaar. Want, wat is er nu aan 'natuur' te vinden in een stad? Ik woon nu alweer een dikke 15 jaar in een grote stad en denk ik er anders over. Ik heb dan ook het voorrecht om in Lunetten te wonen, een van de heel groene wijken van Utrecht.

Ik ontdekte daar het bestaan van stadsnatuur best wel snel. Ik zie nog voor mee: iemand loopt uit het park met een kijker om de nek en gaat een huis binnen, bij mij om de hoek! Een kaartje in haar bus en zo legde ik contact met een mede KNNV-er. Zij vertelde enthousiast over alles wat zij op haar wandelingen in Lunetten tegenkwam. Langzaamaan werd ook ik enthousiast. En nu, jaren later kan ik echt genieten van stadsnatuur!

We hebben in de buurt een app-groep in het leven geroepen: iedereen kan de groep berichten als je een rondje Lunetten wil doen. In de

winter kijken we meer naar bomen, in het voorjaar gaat het vooral om planten en grassen.

Wij zijn beiden ook actief in de Natuurgroep Lunetten en hebben we het afgelopen jaar – met twee andere bewoners- gewerkt aan 'Zwerven door Lunetten, een groen dorp in de stad'. Deze kleine gids brengt de wandelende lezer langs allerlei mooie, interessante en verrassende plekken in de wijk. Het boekje bevat inleidende hoofdstukken over Lunetten: de geschiedenis, de natuur en de kunstwerken. Daarna volgen vier verschillende wandelingen door de wijk. Bij de routebeschrijvingen is steeds informatie toegevoegd over plekken langs de route.

Ga op pad, loop met open ogen door de wijk, ontdek het historisch erfgoed, geniet van de rijke natuur en word verliefd op Lunetten!

Het boekje van 128 pagina's is voor € 4,95 te koop bij boekhandel Bruna in het winkelcentrum Lunetten en bij Fort Lunet IV of te bestellen via natuur@lunetten.nl voor € 4,95 excl. porto.

Meer informatie

Natuurgroep Lunetten p.a. Lia Oosterwaal

Amerongseberg 29

3524 LL Utrecht

natuur@lunetten.nl

<http://www.lunetten.nl/natuur/>

Mijn conclusie: stadsnatuur is zo gek nog niet!

Ingekomen berichten

Vouchers Beleef en Bewonder

Werkt u als bewoners- of vrijwilligersgroep aan een groen initiatief in uw omgeving? Dan kunt u tussen 21 augustus en 21 november 2017 vouchers 'Beleef en bewonder' aanvragen ter waarde van € 500 of € 1.000.

Het bedrag van de vouchers moet worden besteed aan een fysiek project in de provincie Utrecht dat groen in de brede zin van het woord

realiseert. Als u een aanvraag indient, dan wordt deze beoordeeld door Groen aan de Buurt. Na goedkeuring ontvangt u het aangevraagde voucherbedrag op het aangegeven rekeningnummer. Na de afronding van een activiteit moet een aanvrager een verantwoording naar Groen aan de Buurt sturen.

Meer info: <http://www.groenaandebuurt.nl/vouchers-beleef-en-bewonder/>

Kijk op exoten

De KNNV werkt samen met de VOFF (Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna) aan het project Signalering Exoten van het Team Invasieve Exoten van het Ministerie van EZ en de NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit). Exoten zijn dieren en planten die niet van nature in ons land thuishoren en schade kunnen aanrichten. Waarnemers spelen een belangrijke rol in het veld als het gaat om het signaleren van potentieel invasieve exoten.

In dit project heeft de KNNV afgesproken dat zij haar leden zal informeren over specifieke soorten via haar nieuwsbrieven, website en in Natura. De nieuwsbrief roept op om exoten te melden op www.telme.nl en op www.waarneming.nl.

Alle voorgaande nieuwsbrieven zijn te vinden op de projectwebsite van de KNNV: <http://www.knnv.nl/knnv-landelijk/meld-invasieve-soorten>

Valse vrienden

door Wessel Meijer

In het kader van de minicursus determineren voor gevorderden, heeft Wessel Meijer in 2016 een uitgave verzorgd van veel voorkomende verwarrende plantensoorten. Plantensoorten die door de Plantenwerkgroep KNNV Utrecht onder een vergrootglas gelegd zijn. In de komende CONVO's zal een bloemlezing van die Valse vrienden verschijnen.

Lidrus en Heermoes

Het klassieke duo van de twee meest voorkomende paardenstaarten. Gelukkig is er een gemakkelijk kenmerk. Hoewel er een lastige bastaard roet in het eten kan gooien.

Lidrus (Equisetum palustre)

foto: Wessel Meijer

Onderscheidende kenmerken Lidrus:

Eerste lid zijtakken korter dan de stengelschede

Heermoes (Equisetum arvense)

foto: www.blumeninschwaben.de

Onderscheidende kenmerken Heermoes:

Eerste lid zijtakken langer dan de stengelschede

Andere gelijkende soorten:

Equisetum x littorale: Deze bastaard van Heermoes en Holpijp (een andere paardenstaart die in het begin van het seizoen geen zijtakken heeft en vaak in het water staat) onderscheidt zich van Lidrus en Heermoes door een zeer grote centrale holte (als bij Holpijp) en door het eerste lid van de zijtakken dat ongeveer even groot is als de stengelschede. *Equisetum x littorale* onderscheidt zich van Holpijp door dat het eerste lid van de zijtakken ongeveer even groot is als de stengelschede (Holpijp: geen zijtakken of eerste lid kleiner tot gelijk aan schede) en door 8-16 vrij duidelijke ribben (Holpijp: 14 – 30 onduidelijke ribben).

Klein kroos en Dwergkroos

De kleinste plantjes in de Nederlandse flora. Met een beetje oefening zijn de meeste kroossoorten snel uit elkaar te houden. Klein kroos en Dwergkroos is echter een lastig, een-wortelig duo. De geoefende veldbioloog herkent ze snel aan kleur en vorm. Let op: in het begin van het seizoen kan Bultkroos er ook nog op lijken.

Klein kroos (Lemna minor)

foto: Dick Belgers, Wim Langbroek

Onderscheidende kenmerken:

- Drie (tot vijf) nerven (moeilijk zichtbaar)
- Grote bladschijfjes: 2-5 x 1,5-3,5 mm
- Bladschijf met stompe uiteinden/ovaal
- Bladschijf zonder duidelijke richel
- Bladschijf heldergroen, onderkant kleurloos

Dwergkroos (Lemna minuta)

foto: Wessel Meijer

Onderscheidende kenmerken:

- Een nerv (moeilijk zichtbaar)
- Kleine bladschijfjes: 1x3 – 1-2 mm (vaak 2x1,5 mm)
- Bladschijf plm. spits/langwerpig
- Bladschijf met richel op lengterichting
- Bladschijf donkergroen glanzend

Andere gelijkende soorten:

Bultkroos (*Lemna gibba*): onderscheidt zich door dikke, van onder gewelfde bladschijfjes (nog niet in begin seizoen).

Veelwortelig kroos (*Spirodela polyrrhiza*): onderscheidt zich door meerdere wortels per bladschijf.

Het Zwin

foto: Paul Damoiseaux

Een weekeinde Retranchement

Door Paul Damoiseaux

Van 16 tot en met 18 juni 2017 heeft het jaarlijkse weekeinde van de KNNV afdeling Utrecht plaatsgevonden. Zestien leden melden zich in de loop van de vrijdag bij de Breydelhoeve in het Zeeuwse Retranchement, een kleinschalige verblijfslocatie. De KNNV verblijft in het bovendeel van een gerestaureerde stal uit 1867, de Hooizolder.

Vroeg in de middag arriveert het eerste groepje deelnemers, dat meteen doorrijdt naar het strand bij de Zwarte Polder, op zoek naar fossiele haaiantanden. Ze vinden van alles, maar geen haaiantanden!

In de loop van de middag arriveren ook de andere deelnemers, voor Josien Segers het teken om aan haar jaarlijkse 'soepmaakklus' te beginnen. In een heerlijk avondzonnetje nuttigen we de maaltijd, buiken nog hele even uit bij een kopje koffie en dan gaan we met z'n allen op pad naar Het Zwin. Natuurlijk gewapend met telescopen, flora's en foto- en filmmateriaal. Geen vogeltje of plantje is veilig voor de 32 spiedende ogen van de KNNV afdeling Utrecht! We zien onder meer: Rucola, Groot kaasjeskruid, rupsen van de Sint-jacobsvlinder, Bezemkruid,

Heggerank, Kromhals, Geel Walstro, Veldhondstong, Brede Lathyrus, Zilte Weegbree, Zeevenkel, Melkkruid, Guichelheil, Melkdistel, Zeekool, Moeraswalstro, Bosrietzanger, Kneu en precies op de grens met België een foeragerende Ooievaar. Als de zon langzaam in de zee zakt gaan we terug naar onze Hooizolder. Nog een drankje en knabbeltje en dan gaat iedereen onder zeil, waarschijnlijk dromend van alles wat we gezien hebben.

Zaterdagmorgen starten we met een uitgebreid ontbijt binnen; we hebben geen zin om alles de trap af te dragen, dan buiten de tafels te dekken en na afloop alles weer naar boven te brengen. Uitgerust met een goed gevuld lunchpakket gaan we dan op weg naar de Waterdunen. Dat is een bijzonder natuur- en recreatiegebied in aanbouw en ligt op de grens van land en zee. De ligging, het samenspel tussen water en land, zilt en zoet, eb en vloed, heeft zelfs nu al, in wat we een pioniersstadium kunnen noemen, voor een bijzondere flora en fauna gezorgd. We zien onder meer: Gewone Melkdistel, Dubbelkelk, Speerdistel, Behaarde boterbloem, Zeekraal, Zeebies (Heen), Zeeaster, Klein Schorrekruid, Gerande Schijnsparrie (met het wonderbaarlijk sluiten van de kroonbladen als de bloem onder water komt), Zilte Schijnsparrie, Bonte Wikke, Vossezegge, Rode Waterereprijs, Fijne wateranonkel, Blaartrekkende Boterbloem, Oranje Havikskruid, Wilde Peen, Kruipende Boterbloem, Gevlekte Rupsklaver, Kievit (met jong), Bergeend, Kluut, Lepelaar, Hooibeestje, Bleek blauwtje, rups van de Distelvlinder, Oogvleklieveheersbeestje. En dan is het tijd voor lunch en koffie. Niet te lang, want we moeten verder.

Op weg naar de Verdrongen Zwarte Polder. Uit informatie van het Zeeuwse Landschap: De in 1623 aangelegde Zwarte Polder overstroomde in 1802 en werd zo de Verdrongen Zwarte polder. Een deel werd herdijkt: dat is nu de naastgelegen Herdijkte Zwarte Polder, tegenwoordig eveneens natuurgebied. Dit afwisselende gebied, met strand, duin en struweel is een leefgebied voor veel vogel- en plantensoorten. Het in- en uitstromende zeewater vormde geulen in de voormalige akkers en zette klei en slib af. Hier is een hoog opgewassen schor ontstaan. De wind zorgde ervoor dat de restanten van de dijk overstoven werden door zand. Zo ontwikkelden zich de duinen aan de zeezijde. Via de sluffer, de opening in de duinenrij, komt de zee nog steeds

Vogels spotten bij Het Zwin

foto: Paul Damoiseaux

Gerande schijnspurrie (*Spergularia media*)

foto: Paul Damoiseaux

het gebied binnen. We zien onder meer: Lamsoor, Zeewinde (met Fluweelmijt), Engels slijkgras, Langarig Zeekraal, Schorrenzoutgras, Duinruit, Zilte Zegge, Melkkruid, Sprinkhaan(riet)zanger, Witte kwikstaart, Grasmus en heel veel watervogels, rupsen van de Sint-jansvlinder, Gehakkelde aurelia.

Als avondeten bestellen we onze inmiddels traditionele Chinese maaltijd, die wel opgehaald moet worden in Oostburg. Bij de plaatselijke Appie halen we ook nog wat extra biertjes want die gaan er met dit lekkere weer sneller doorheen dan vooraf bedacht.

En voor de liefhebbers is er na de maaltijd nog de Wallenroute-wandeling in Retranchement zelf; goed voor de spijsvertering! We zien onder meer: Kattendoorn, Kruisdistel, Zwanenbloem, Kamgras, Waternavel, Kaardenbol, Turkse tortels en Houtduiven, Kleine karekiet met 2 jongen, Kneu, Zevenstippelig lieveheersbeestje. De boomkikkertjes zijn al lang met vakantie! Bij terugkomst opnieuw een drankje en een hapje voordat iedereen weer naar bed gaat.

Op zondag vetrekken we voor een wandeling naar de Hooge Platen. Bij laag water strekt zich in de monding van de Westerschelde een gebied uit van 1800 ha slik en zandplaten: de Hooge Platen. Bij vloed verdwijnt het grotendeels in de golven, op de Bol na. Hier broeden grote kolonies kustvogels. Alle reden dus om de telescopen uit te zetten, de verrekijkers in de aanslag te houden en om rustig te kijken naar al die vogels. We zien onder

Zeewinde (*Calystegia soldanella*) met Fluweelmijten (*Trombidium* sp)

foto: Paul damoiseaux

meer: Indische gans, Grauwe gans, Canadese gans, Dwergstern, Rosse grutto, Zwartkopmeeuw, Bontbekplevier, Tureluur, Scholekster, Visdief, Steenloper, Bergeend met pullen.

We gebruiken de lunch op de bankjes in Hoofdplaat, een klein dorp met 802 inwoners (althans als je die samentelt met de inwoners van de nabijgelegen buurtschappen Nummer Eén, Slijkplaat en Hoogeweg). Na de lunch hebben we nog net voldoende energie om naar de uitkijkpost bij de Westerschelde te lopen. We worden beloond met zonnende zeehonden op de drooggevalen platen.

Opnieuw een bijzonder geslaagd weekeinde, niet in het minst door de goede organisatie van Nine Ebben, Grietje Vlasma en Jan Franssen. Ik zie al uit naar het volgende weekeinde!

Lunch na bezoek Waterdunen

foto: Paul Damoiseaux

Griftsteede Natuurcollege

door Renee Lommen

Jessica van Essen (42) en Rimkje Taylor (33) werken bij Griftsteede als educatiemedewerker voor de organisatie Utrecht Natuurlijk; Jessica is van oorsprong biologe en Rimkje heeft de CMV opleiding gedaan met veel stages in het groen. Samen organiseerden ze een eerste geslaagde activiteit over "Gierzwaluwen" in juli.

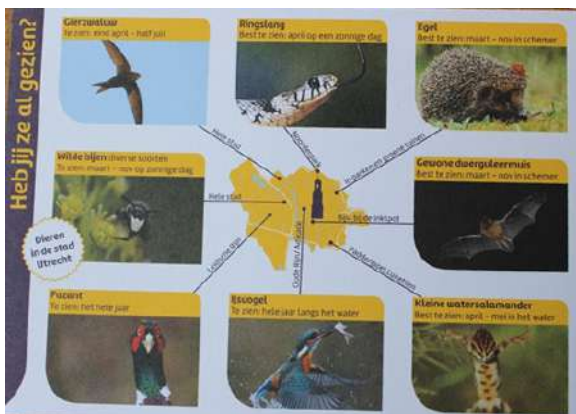

Jessica van Essen en Rimkje Taylor

foto: Renee Lommen

Ik ging bij hen op bezoek en vroeg: hoe zijn jullie op het idee gekomen?

Jessica: "Hier in de buurt van Griftsteede wonen veel mensen, die natuur wel leuk vinden. Ze zijn geen lid zijn IVN, KNNV of zo en ze hebben ook niet zo veel achtergrondkennis. Mijn gedachte was dat voor deze mensen een lezing van bijv. KNNV (die ik een keer bezocht) veel te lang en veel te diep zou zijn. Toen dachten we, misschien moeten we iets doen wat meer toegankelijk is, makkelijker. Meer hapklare brokjes voor gewone bewoners. Laagdrempelig en buiten de vaste openingstijden". Zelf was Jessica actief met het gierzwaluwenproject op Griftsteede en had contact met mensen die heel enthousiast aan dit project meewerkten. "Toen was voor ons duidelijk: onze eerste activiteit gaat over de gierzwaluw".

Affiche Gierzwaluwproject
foto: Renee Lommen

Jessica en Rimkje ontwikkelden voor de gierzwaluwactiviteit de volgende formule: een kort verhaal van maximaal 45 minuten, een drankje en hapje, vragen beantwoorden en daarna naar buiten om de gierzwaluwen in het echt te spotten.

De site van Griftsteede vermeldt hierover: "Op maandagavond 3 juli vertelt Astrid van den Broek van Gierzwaluwbescherming Nederland de meest verbazingwekkende feiten over de gierzwaluw." Dit was de start van het Griftsteede Natuurcollege.

Rimkje: "Het was een succesvolle activiteit met wel 40 mensen. Het was zonnig, er was een goede sfeer, sommige mensen bleven wat langer en raakten met elkaar in gesprek. Daar worden we blij van. Een van onze taken is namelijk ook het werken aan verbinding in de buurt".

Utrecht Natuurlijk geef een kaart uit: Dieren in de stad Utrecht. Met plaatjes van acht verschillende dieren die in Utrecht voorkomen, in de eigen omgeving, zonder dat je dat misschien zelf weet: wilde bijen, ijsvogel, fazant, kleine watersalamander, ringslang, egel etc. Deze kaart vormt voor Jessica en Rimkje duidelijk ook een inspiratiebron.

Hoe verder?

Onze wens is dat zoveel mogelijk mensen in de gemeente Utrecht een bredere blik krijgen op stadsnatuur. Dat ze er meer van weten, het meenemen in de keuzes die ze maken en respectvoller met de natuur in de eigen omgeving omgaan. Want dieren en planten zijn net zo goed medebewoners van Utrecht. Dat je je realiseert dat vogels ook aan insectenbestrijding doen. Een ander voorbeeld is het besluit om al dan niet meer tegels te leggen in je tuin: bij meer tegels haal je nestplekken en foerageerplekken voor dieren weg. Regenwater kan minder makkelijk weg (zo blijkt nu bij de vele regen in Houston USA), en ook de warmte in de zomer blijft meer hangen. Dus uiteindelijk is het beter voor mensen en het ecosysteem om je tuin niet te betegelen.

Jessica: "We zijn van plan om eens per twee maanden een activiteit in het kader van Griftsteede Natuurcollege te doen. De volgende keer half september nemen we spinnen, 15 november doen we over de egel en in januari waarschijnlijk over ijsvogels". Rimkje: "Als mensen ideeën hebben voor een dier waar ze wel meer over zouden willen weten, laat het vooral aan ons horen. Bijvoorbeeld over kauwen, die je best vaak ziet hier, of een ander dier".

Boekenbestelservice KNNV

Raadpleeg de website van de KNNV-uitgeverij (www.knnvuitgeverij.nl) of de advertenties van de KNNV-uitgeverij in Natura. Informeer naar de prijs bij de afdeling Utrecht die veelal een korting geeft aan leden van 20% of meer ten opzichte van de website-prijs.

Informatie en bestellen,

per e-mail: penningmeester@utrecht.knnv.nl,
of schriftelijk: Baarssloot 27, 3993 HC Houten,
of telefonisch: Hans Dupont, 030 6375647.

Bij bestelling ontvangt U een factuur met bestel- en leverinformatie. Betaling van de factuur bevestigt de bestelling. Eénmaal per maand worden de bestellingen verzameld en uitgeleverd.

U-pas zaken

U-pashouders kunnen hun contributie bekostigen uit hun budget. U-pashouders die lid willen worden kunnen zich wenden tot de ledenadministratie: ledenadministratie@utrecht.knnv.nl, of schriftelijk: M. Schalkoort, Bazuinlaan 47, 3438 CR Nieuwegein.

Om in aanmerking te komen voor een U-pas gelden voorwaarden t.a.v. het inkomen die vermeld staan in www.u-pas.nl. U kunt ook bellen met 088-2030630 of contact opnemen met de KNNV - penningmeester: 030 6375647

Meevaren met maandelijksse schouw

door Cockie Streng

In de vorige Convo, zomer 2017, stond een artikel over de Vergroening van de singels in Utrecht en de start die gemaakt is om dit te realiseren. Op 24 augustus 2017 had ik de kans om met leden van de Initiatiefgroep Vergroening Singel en enkele vrijwilligers van de beheergroep mee te varen met de maandelijksse schouw.

De schouw is er op gericht om te inventariseren of de ingeplante heemplanten, waaronder dotterbloem, moerasvergeetmijnietje en gele waterkers, zich goed ontwikkelen. Er wordt gecontroleerd of alle vegetatie-eilanden nog vastzitten en of de fauna uittredeplaatsen er nog zijn. Dit keer kwam er als belangrijke taak bij om invasieve exoten die zich spontaan en massaal op de eilandjes vestigen, een halt toe te roepen. Er wordt geprobeerd om de exoten binnen de perken te houden zodat ze de aangeplante en gewenste soorten niet verdringen. Dat kwam eigenlijk neer op onkruid wieden, hangend uit een schommelende boot.

Deelnemers aan de schouw

foto: Cockie Streng

Om welke soorten gaat het:

De **Gele maskerbloem** (*Mimulus guttatus*), een plant uit de Maskerbloemfamilie (Phrymaceae). De plant komt van oorsprong uit de Rocky Mountains. In 1814 werd de soort geïntroduceerd in Schotland als sierplant. De soort verwilderde al snel en verspreidde zich over een gedeelte van Europa. Ook in de Benelux komt de plant sporadisch voor aan sloten en rivieroevers. De 3-4 cm lange, gele bloemen staan solitair in de bladoksels. Ze zijn tweelippig. De plant wordt 10-90 cm hoog en bloeit van juni tot september. Hij heeft zich niet massaal gevestigd op de eilandjes, en is relatief zeldzaam in het riverengebied. De soort wordt getolereerd, ook vanwege de fraaie bloeiwijze.

Oranje springzaad (*Impatiens capensis*) is een eenjarige kruidachtige plant uit de Balsemienfamilie (Balsaminaceae). De soortaanduiding *capensis* betekent "van de kaap" (van Kaap de Goede Hoop) en is een vergissing. De plant is niet uit het gebied rond Kaap de Goede Hoop afkomstig maar uit Noord-Amerika. De plant is in Europa ingevoerd. In Europa komt ze voor

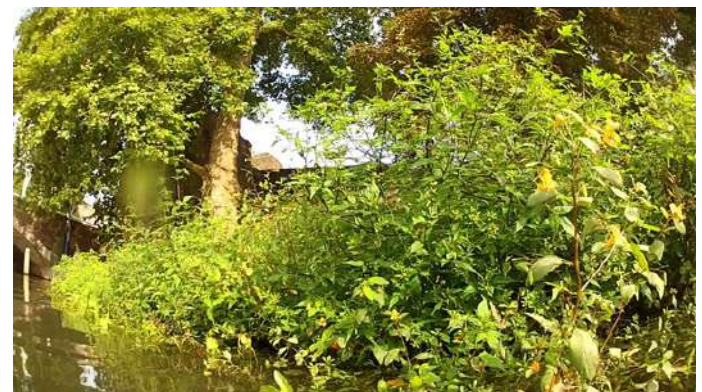

Oranje springzaad (*Impatiens capensis*)

foto: Paul van Kan

langs rivieren en kanalen in Groot-Brittannië, België, Frankrijk en in Nederland als neofiet (een soort die we als nieuwkomer beschouwen). Ook in haar oorspronkelijke verspreidingsgebied groeit ze langs kreken, op vochtige plaatsen. Ze komt veelvuldig voor langs de Kromme Rijn en is van daar uit op de eilandjes terecht gekomen. Ze verschilt van het Groot springzaad (*Impatiens noli-tangere*) door haar oranje bloem met rode vlekken. De plant wordt 50-150 cm hoog, de bloeiperiode loopt van juli tot en met oktober.

Zwart tandzaad (*Bidens frondosa*) is een eenjarige plant uit de Composietenfamilie (Asteraceae) en behoort tot het geslacht tandzaad (*Bidens*). De plant komt van nature voor in Noord-Amerika en is van daaruit als invasieve soort verspreid naar Europa. De plant wordt 30-100 cm hoog en heeft vaak bossig vertakte, paars tot dieprood glanzende stengels. De plant bloeit in augustus en september met gele buisbloemen die staan in 10-20 mm grote, rechtopstaande bloemhoofdjes. Zwart tandzaad komt voor op natte, stikstofrijke grond aan waterkanten en op grachtmuren. Deze plant voelt zich zeer thuis, is met zijn dikke stengels en wortels prominent aanwezig, en gedraagt zich alsof de eilandjes er speciaal voor zijn gemaakt. Een van de vegetatie-eilandjes was zelfs compleet gekapseisd door de enorme exemplaren die zich het eiland hadden toegeëigend! Volgend jaar zal de beheergroep hier veel vroeger aandacht aan schenken om ruimte te houden voor de gewenste soorten.

Door Zwart tandzaad en Gele maskerbloem overgroeid vegetatie-eiland bij het Ledig Erf

foto: Cockie Streng

We hebben ons vooral gericht op het zo goed mogelijk verwijderen van Zwart tandzaad. We weten eigenlijk wel zeker dat dit niet volledig is gelukt, maar het gekapseide eilandje staat weer overeind, en veel overgroeide planten zien het daglicht weer. Dat de vegetatie-eilandjes aantrekkelijk zijn voor dieren hebben we ook kunnen vaststellen. We zagen een Geaderd witje, enkele Weidebeekjuffers en Houtpantserjuffers, een schuilend Waterhoentje, en een Wilde eend die zich tussen de planten had verstopt en aan het sterven was.

Bij een deel van de oever van de Maliesingel ligt een rioolbuis zodat een betonnen oever daar niet paste. Er is een cocosrol gelegd als vooroever. De daarin geplante planten zijn terug te vinden.

In de hoek Wolvenplein/Wittenvrouwenkade werden de wilgentenen bollen met drijfbladplanten die daar zijn afgezonken gecontroleerd. Ook werd drijvend afval opgevisst.

Vegetatie-eiland Ledig Erf
foto: Paul van Kan

Vooroever bij Maliesingel
foto: Cockie Streng

Het was interessant om de schouw mee te maken en zelf mee te helpen. Ik ben onder de indruk van de inzet van de vrijwilligers en van de enorme kracht waarmee de invasieve exoot Zwart tandzaad zijn naam waar maakt en de ruimte heeft geclaimd. Iets om goed in de gaten te houden!

Onkruid wieden
foto: Paul van Kan

Hoek Wolvenplein/Wittenvrouwenkade met drijfbladplanten
foto: Cockie Streng

Oogst aan invasieve exoten
foto: Cockie Streng

BMP-Telling Westbroekse Zodden Noord (2017)

door Menko Vlaardingerbroek

In het voorjaar en de vroege zomer van 2017 heeft de vogelwerkgroep van de KNNV Utrecht broedvogels geteld in de Westbroekse Zodden Noord (eigendom van Staatsbosbeheer). Dit gebeurde in het kader van het broedvogel-monitoring-project (BMP) van Sovon. De tellingen zijn uitgevoerd door Corrie Buschman, Maarten Drost, Renee Lommen, Grietje Vlasma, Leo Thijssen en Menko Vlaardingerbroek.

Rietzanger (*Acrocephalus schoenobaenus*)
bron: <http://www.gerardvanzele.com/rietzanger.html>

Werkwijze

Vooraf hebben we een lijst van doelsoorten samengesteld, die voornamelijk bestond uit moeras- en weidevogels. Van deze soorten wilden we vaststellen of en in welke aantallen ze in de Westbroekse Zodden Noord voorkwamen. Het gebied bestaat uit petgaten, legakkers, laagveen en stukken moerasbos (zie de kaart, ten noorden van het gebied ligt de Kanaaldijk, ten zuiden van het gebied het dorp Westbroek).

Tijdens het broedseizoen hebben we tien bezoeken aan het gebied gebracht, meestal rond zonsopgang, maar ook twee keer 's avonds (start om 20:00 en 21:00). We maakten volgens een vaste route een wandeling door het gebied en noteerden op een kaart de vogels die gedrag vertoonden dat op een territorium of op broeden duidde (zingen, baltsen, langdurig alarmeren, vogel met nestmateriaal, donsjongen, e.d.). Thuis heb ik deze waarnemingen geregistreerd in het portal van Sovon. Aan het eind van het seizoen heeft het programma Autocluster op grond van deze gegevens het aantal territoria berekend.

Resultaten: Westbroekse Zodden Noord

Van de volgende soorten hebben we het aantal territoria geteld: Knobbelzwaan - *Cygnus olor* (2 nesten, eierschalen, geen donsjongen gezien). Het lijkt erop dat beide broedsels mislukt zijn (reden onbekend).

Grasmus - *Sylvia communis* (8 territoria, vanaf 3 mei).

Sprinkhaanzanger - *Locustella naevia* (7 territoria, vanaf 5 april).

Snor - *Locustella luscinioides* (alleen op 19 april en 17 mei gehoord). Snor en bosrietzanger lijken zich niet definitief gevestigd te hebben.

Bosrietzanger - *Acrocephalus palustris* (alleen op 14 juni gehoord).

Kleine karekiet - *Acrocephalus scirpaceus* (7 territoria, vanaf 3 mei).

Rietzanger - *Acrocephalus schoenobaenus* (19 territoria, vanaf 5 april). Intuïtief lijkt me dit een onderschatting.

Blauwborst - *Luscinia svecica* (3 territoria, vanaf 22 maart).

Roodborsttapuit - *Saxicola rubicola* (2 territoria, vanaf 5 april).

Rietgors - *Emberiza schoeniclus* (12 territoria, vanaf 22 maart). Intuïtief lijkt me dit een onderschatting.

Van andere soorten hebben we broeden of territorium vastgesteld (aantal niet bekend):

Grauwe gans, Krakeend, Fuut, Koekoek, Meerkoet, Winterkoning, Zanglijster, Tjiftjaf, Fitis, Tuinfluiter, Zwartkop.

De meest voorkomende broedvogel is -niet erg verrassend- de rietzanger. Daarna komt de rietgors, en dan volgen fitis, tjiftjaf, grasmus, zwartkop, sprinkhaanzanger en kleine karekiet in ongeveer gelijke aantallen. Opvallend is het kleine aantal waarnemingen van de snor, die in het zuidelijk deel van de Westbroekse Zodden veel vaker gehoord wordt. Andere vogels die zich vooral in het riet ophouden, zoals de roerdomp, hebben we helemaal niet gehoord.

Andere vogels die we gezien hebben (niet volledig):

Slobeend, Smient, Kuifeend, Buizerd, Tureluur, Groenpootruiter, Grutto, Watersnip (alleen vroeg in het jaar), Wulp, Visdief, Zwarte Stern, Grote Zilverreiger, Purpurreiger, Lepelaar, Ooievaar, Waterral (alleen vroeg in het jaar), Boerenzwaluw (slaapplaats met meer dan 50 vogels).

Van sommige vogels in deze lijst, zoals buizerd en kuifeend, is het aannemelijk dat ze ook in dit gebied gebroed hebben. Wa-

terral en watersnip hebben we alleen vroeg in het voorjaar gehoord of gezien. Mogelijk waren dit overwintersaars. Andere soorten, zoals ooievaar en zwarte stern, broeden in de aangrenzende Oostelijke Binnenpolder en zoeken regelmatig voedsel in de Westbroekse Zodden.

Rietgors (*Emberiza schoeniclus*)

bron: <http://www.vogelsiteharen.nl/rietgors.html>

Resultaten: Kanaaldijk

Het recent afgeplagde grasland langs de Kanaaldijk behoort niet tot het eigenlijke telgebied. We hebben soorten die we daar gezien hebben genoteerd, maar niet zo consequent als in het eigenlijke telgebied. Interessante waarnemingen zijn:

Broeden of territorium vastgesteld: Kleine plevier, Kievit, Graspieper.

Mogelijk broedend: Scholekster, Tureluur, Witte Kwikstaart.

Niet-broedend: Bontbekplevier, Witgat, Grutto, Tapuit, Gele Kwikstaart.

Gezien de snelle ontwikkeling van de vegetatie in dit gebied zullen zich volgend jaar waarschijnlijk andere soorten in het gebied ophouden.

De meeste aansprekende waarneming voor ons was misschien wel de das: tijdens beide avondwandelingen hebben we dassen gezien. Zij zagen ons in eerste instantie niet en kwamen rustig op ons af, de laatste keer tot minder dan tien meter. Toen zagen ze ons, bleven staan, draaiden zich om en gingen er op een sukkeldrafje vandoor.

Nog steeds: secretaris gezocht

Er is maar 1 persoon nodig die besluit om een aantal jaren het bestuur te versterken en het secretariaat op zich neemt. In het bestuur meedraaien betekent invloed hebben op de koers van de afdeling. Het bestuur vergadert 5 x per jaar en er is ieder jaar een Algemene Ledenvergadering. Als secretaris stel je in overleg een agenda op en maak je notulen en een jaarverslag. Je krijgt, de bijna 100% digitale, post binnen en sluist deze door en reageert waar nodig. Het bestuur is 3 x per jaar vertegenwoordigd bij bijeenkomsten van de landelijke KNNV. Wie o wie meldt zich aan?

Activiteiten afgelopen periode

Excursie Plantage Willem III + Elster Uiterwaarden

door Nel van Meijeren

Met 7 KNNV-ers gaan we er op uit op 10 juni. Het is een halfbewolkte dag, rond de 20 graden, weinig wind. Heerlijk wandelweer! We starten met de klim de heuvel op. En horen en zien: roodborsttapuit, vink, groenling, boompieper, buizerd, zwartkop, merel, zanglijster, gierzwaluwen en grasmussen. Wat de planten betreft zien we: zandblauwtje, agrimonie, tormentil, muizenootje, klein robertskruid, viltganzerik.

In kijk- en luistertempo komen we uiteindelijk aan bij een waterpoel. Een paar vooruitlopers zijn daar al aan de koffie begonnen. We sluiten ons aan voor koffie en lunch. In eerste instantie ziet deze poel er heel rustig, een beetje saai uit. Maar schijn bedriegt: er zitten kikkers te zonnen, er vliegen gewone oeverlibellen en een vrouwtje keizerlibel. We zien een oeverlibel vrouw langs de plantenstengel van boven naar beneden vliegen en weer terug: ze is eieren aan het afzetten!

Boompieper (*Lullula arborea*), Groene kikker (*Rana* sp)

foto: Jeanne Huijssoon

Dan ineens hapt een kikker toe.....de libel ontsnapt. De kikkers hebben zich om de planten gegroepeerd en wachten rustig af! Dus geen stil poeltje: spanning en sensatie....je blijft kijken.

Verzadigd lopen we verder. In de verte zien we damherten in het veld. En we horen en zien de boompieper. De jakobsvlinder laat zich goed zien. Er is nog te weinig zon voor verdere dagvlinders.

Langs de bosrand en heideveld lopen we naar beneden naar het ecoduct. Raven laten zich horen en er zweeft een buizerd. Onder het ecoduct door stappen we de Elster Uiterwaarden in. De zon breekt door en vlinders gaan vliegen: koolwitjes, atalanta's, kleine vossen.

Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*), Bontzandoogje (*Pararge aegeria*)

foto: Jeanne Huijssoon

Het pad loopt langs de weilanden naar een rieten kijscherm waar we op de Lek kunnen kijken. Het is stil op het water, maar tot onze verrassing zien we bij 2 knobbelzwanen een kleine zwaan: we kunnen zijn gele snavel goed zien. Waar zou die vandaan komen? Een aalscholver, hooggezet op een paal, laat zijn vleugels drogen.

Terugwandeland horen we het geluid van een rietgors uit het riet opklinken. In de struiken in de achtertuinen van de dijkhuizen kwetteren de mussen. Een prachtige wandeling in een wisselend landschap met vele mooie vergezichten.

Nacht van de vleermuis

Door Renee Lommen

In Europa is jaarlijks de nacht van de vleermuis in het laatste weekend van augustus. Er is een speciale website (<http://www.nachtvandeveleermuis.nl/>) met alle activiteiten over het hele land. Voor de KNNV-Utrecht is een excursie in het centrum van Utrecht georganiseerd met veermuisdeskundige Colin Beekman. Om 20.15 uur was het verzamelen bij het Ledig Erf bij het tunneltje bij het Louis Hartloopercomplex. Behalve ikzelf, was er nog een KNNV-er en twee vaders met 3 enthousiaste kinderen, die het bericht van Colin Beekman op facebook van ZOUT (ZOogdierwerkgroep Utrecht) hadden gezien.

Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
bron: www.ecopedia.be

Colin vertelde enthousiast met een knuffel vleermuis in zijn hand, meer over de bouw en de bijzondere kenmerken van de vleermuis. Dat ze vrij klein zijn, en makkelijk via de voegen tussen stenen achter de spouwmuren komen, om daar lekker warm en droog te zitten, dat ze zich ook in bomen in holtes ophouden. Dat ze zien met hun oren, middels de weerkaatsing van het ultrasone geluid dat ze zelf verspreiden. Deze geluiden zijn voor ons mensen te hoog, maar met een batdetector worden ze omgezet in een lagere frequentie waardoor de vleermuizen makkelijk te spotten zijn. De rosse vleermuizen zitten op 20 KHz en de dwergvleermuizen rond de 30-40 KHz. Colin had wel 4 detectoren bij zich en nadat deze met een korte instructie verdeeld waren gingen we op pad. Vooral de kinderen vonden het heel leuk. We hoorden en zagen vooral dwergvleermuizen. Deze wegen ongeveer 5 gram en eten per avond waarschijnlijk wel 300 muggen. Ze vliegen aan de waterkant, onder de bomen, daar

waar de muggen zijn. We hadden de hoop op een watervleermuis, die vlak boven het water, met zijn achterpoten zijn voedsel uit het water vist, maar deze liet zich niet zien of horen. Het was ook een mooie, warme avond met veel boten in singel, dus mogelijk was het te druk.

Activiteiten komende periode

door Renee Lommen

Voor alle activiteiten: opgave bij activiteiten@utrecht.knnv.nl of 030-2514406 Renee Lommen, tenzij anders vermeld. Zie de betreffende activiteit voor de uiterste opgavedatum.

Sommige activiteiten zijn per fiets of openbaar vervoer niet zo goed bereikbaar. In dat geval is vervoer per auto een goed alternatief. Zeker als de auto goed gevuld is. We adviseren om voor de bijdrage aan de autokosten daarbij de landelijke regeling te hanteren: €0,05 per persoon per km.

Paddenstoelenexcursie Ridderoordse bossen, 29 oktober

Wat kun je in de herfst beter doen dan op zoek gaan naar mooie paddenstoelen? Tijdens het voorlopen bleek dat er in de Ridderoordse bossen bij Maartensdijk weer veel te vinden is, zoals echte tonderzwam, platte tonderzwam, oesterzwam, elfenbankje, berkenzwam, houtknotszwam, elzenknotszwam en vermiljoenhoutzwam.

Zin om mee te gaan?

Aanmelden kan bij wil.dorresteijn@kpnmail.nl of tel. 030-6031574 (Willy en Willebrord Dorresteijn) de avond te voren. Met risico van mislopen kan het ook op de bonnefooi.

Verzamelen: De P aan de Gezichtslaan Bilthoven, waar ook twee uitgezette wandelroutes beginnen. Via onderstaande link is de plek goed te vinden (n.b. de bus rijdt niet op zondag).

<https://www.utrechtslandschap.nl/natuurgebieden/ridderoordse-bos/praktische-informatie>

We beginnen om 13.00 uur en lopen tot 15.00 uur. Als het erg interessant is, in overleg met deelnemers, tot 16.00 uur.

Glimmerinkzwam (*Coprinellus truncorum*), Haarzuilens
foto: Paul Damoiseaux

Presentatie 'Dood doet leven', 9 november

Bart Beekers van ARK Natuurontwikkeling houdt op uitnodiging van KNNV-Utrecht een presentatie, getiteld 'Dood doet leven'. Beekers houdt een pleidooi voor de terugkeer van grote dode dieren in de natuur. Dode dieren zijn onmisbaar in de natuur. Een dood dier vervult de functie van een druk bezocht restaurant, waar honderden andere dieren aan de dis schuiven: imposante soorten zoals raaf, vos of gier, maar ook kleiner grut zoals aaskevers, vliegen en kledingmotjes. Kadavers vormen daarmee de laatste schakel in een ingenieuze voedselketen. De dood van het ene dier betekent het (over)leven voor een ander.

Het laten liggen van grote dode dieren in de natuur is echter ongebruikelijk in Nederland. Natuurorganisaties willen de terugkeer van grote dode dieren mogelijk maken en daarmee herstel van aaseters.

Tijdens zijn lezing vertelt Bart Beekers uitgebreid over de aas-

Rode Wouw (*Milvus milvus*) bij kadaver

bron: <https://www.ark.eu/natuurontwikkeling/natuurlijke-processen/dood-doet-leven>

etergemeenschap en afbraakprocessen. Hierbij worden prachtige filmpjes en foto's getoond.

Het project 'Ruimte voor Aaseters in Limburg' leverde al verrassende resultaten, zoals een vale gier die het kadaver van een wild zwijn bezocht, en een zeldzame paddenstoel die ontdekt werd op een kadaver.

Belangstellenden zijn op donderdag 9 november welkom in 'Griftsteede', van Swindenstraat 128, Utrecht. Vanaf 19.45 uur staan koffie en thee klaar, aanvang lezing 20.00 uur, einde rond 22.00 uur. Toegang is gratis, wees wel op tijd (de hekken gaan dicht) maar een tegemoetkoming in de onkosten wordt op prijs gesteld.

Meer informatie: www.dooddoetleven.nl

Roofvogelexcursie op Beukenburg, 3 december

Ton van Dorpe volgt al vele jaren de roofvogels op Beukenburg. Al eerder organiseerde hij voor ons een excursie. Dit was meestal eind mei/begin juni en dan gingen we naar diverse nesten van roofvogels., met mogelijk jongen die nog niet uitgevlogen waren.

Deze keer heb ik Ton gevraagd om in het najaar een excursie te organiseren. Het is minder zeker dat we op bepaalde plekken bepaalde roofvogels zien, dat is duidelijk. Maar wie weet, voor de diehards, die met open blik kijken en oplettend zijn en met een portie geluk zien we toch een buizerd of andere roofvogels. Ton weet ons in ieder geval veel te vertellen over roofvogels, hun gedrag, en hoe ze zich op Beukenburg gedragen.

Waar: 10.00 uur Beukenburgerlaan ter hoogte van het voormalig asielzoekerscentrum (komende van Groenekanseweg, bij bomen aan linkerkant langs laan)

Geraapte ringen op Beukenburg

<http://vogelwacht-utrecht.nl/een-roofvogel-maakt-nog-geen-zomer/>

Overige Activiteiten

Jaarlijkse vogeltrektelling, 30 september

Bezoek aan vogeltelpost Jacobssteeg (aan de andere kant van de snelweg op de hoogte van de Biltsche Hoek) vanaf 7.14 uur.

BirdLife International organiseert het jaarlijks terugkerende evenement Euro Birdwatch. De organisatie in ons land is in handen van Vogelbescherming Nederland. Het doel van dit evenement is om in heel Europa aandacht te schenken aan trekvogels en hun leefgebieden. Het is wel vroeg: van een half uur voor zonsopgang (7.44 uur) tot 10 kwartier daarna, dat is dus twee en een half uur. Soms blijven de tellers nog wat langer zitten. De meeste tellers hebben een eigen verrekijker en een klapstoeltje bij zich. Bij extreem slecht weer gaat het niet door.

Nacht van de Nacht, 28 oktober

Laat het donker donker en ontdek hoe mooi de nacht is tijdens de Nacht van de Nacht. De Nacht van de Nacht is een jaarlijks evenement georganiseerd door de Natuur- en Milieufederaties. Tijdens de Nacht van de Nacht worden er door het hele land honderden evenementen georganiseerd in het donker en doven honderden bedrijven en gemeenten lichten van gebouwen en reclameverlichting. Dit jaar wordt de Nacht van de Nacht voor de 13e keer georganiseerd op zaterdag 28 oktober 2017. Meer info over activiteiten www.nachtvandenacht.nl

Indien onbestelbaar retour: Muntkade 4, 3531 AK Utrecht

Natuurwerkdag, 4 november

Dan wordt door heel Nederland de grootste en gezelligste vrijwilligersactie in het groen georganiseerd! Vrijwilligers geven het landschap dan een onderhoudsbeurt. Vanaf september verschijnen de eerste Natuurwerkdag-locaties op de website. De Natuurwerkdag is een initiatief van LandschappenNL. Meer info www.natuurwerkdag.nl

Griftsteede Natuurcollege: Avond over egels, 15 november

Gewone egel (*Erinaceus europaeus*)

bron: <http://www.egelbescherming.nl/de-egel/de-egel-algemene-informatie/>

Sovon dag, 2 december

De Landelijke Dag is een jaarlijks evenement voor alle vogeltellers en andere actieve natuurliefhebbers in Nederland. Een dag vol lezingen met topsprekers uit de wereld van vogelonderzoek en meer dan 80 stands met boeken, optiek, reizen en vogelorganisaties uit heel Nederland. Zie www.sovon.nl/ld. Locatie: De Reehorst, Ede. Vanaf 9.30 uur. Kosten: 10 euro. Leden en waarnemers 5 euro.

In afwachting van de excursie in oktober 2018!

Activiteiten in Vogelvlucht

30 sep	Jaarlijkse vogeltrekelling
28 okt	Nacht van de Nacht
29 okt	Paddenstoelexcursie Ridderoordse bossen
4 nov	Natuurwerkdag
9 nov	"Dood doet leven"
15 nov	Griftsteede Natuurcollege
2 dec	Sovon dag
3 dec	Roofvogelexcursie Beukenburg

De Convo is de periodiek van de afdeling Utrecht van de KNNV en verschijnt vier keer per jaar. Een abonnement op de Convo kost € 10,50 per jaar en kan ieder moment ingaan. De opzegtermijn is drie maanden. Leden van de afdeling Utrecht ontvangen de Convo gratis.

Sluitingsdatum kopij voor de volgende Convo: 27 november 2017. Kopij aanleveren via redactie@utrecht.knnv.nl
Contributie/lidmaatschap 2017: Gewoon lid: € 27,75; huisgeenootlid: € 10,75; jeugdlid*: € 17,25; Convalid: €10,75 te voldoen op rekening NL96INGB0000512683 t.n.v. Kon. Ned. Natuurhistorische Ver. Afd. Utrecht. Wie na 1 september lid wordt betaalt € 7,00 tot het einde van het kalenderjaar. U-pashouders kunnen hun contributie geheel of gedeeltelijk voldoen uit hun budget. Opzegging van het lidmaatschap vóór 1 november. Leden van de KNNV zijn bij activiteiten van de KNNV verzekerd tegen persoonlijke aansprakelijkheid. Wil je de **verenigingstelescoop** voor maximaal 3 weken lenen, neem dan contact op met beheerder Leo Thijssen: ljm.thijssen@casema.nl

*Het jeugdlidmaatschap geldt tot en met het kalenderjaar waarin men 25 wordt.